

Eugeniusz Wachowiak

PROGRAM

**nauczania muzyki
do zajęć artystycznych
w gimnazjum**

DO NOWEJ PODSTAWY PROGRAMOWEJ

Program nauczania do realizacji przez podręcznik: „Muzyka. Podręcznik do zajęć artystycznych w gimnazjum”

Skład: Adeon wydawnictwo Tebra s.c., www.terminarze.pl

Agencja Wydawnicza „GAWA” sp. j. W. Gajewski, E. Wachowiak

64 - 920 Piła, ul. Ludowa 58 A/8

tel. (067) 212 33 24; 213 68 34, fax (067) 351 88 22

www.gawa.pila.pl, e-mail: gawa@gawa.pila.pl

Spis treści

1. Szczegółowe cele kształcenia i wychowania	4
2. Treści nauczania	5
3. Procedury osiągania celów kształcenia i wychowania	9
4. Opis założonych osiągnięć uczniów	10
5. Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia	12
6. Założenia dydaktyczno-wychowawcze	14

Szczegółowe cele kształcenia i wychowania

Cele kształcenia

1. Pobudzanie wszechstronnego rozwoju uczniów w zakresie:
 - rozbudzania twórczej postawy wobec siebie i świata;
 - rozwijanie ogólnej wrażliwości ucznia;
 - rozwijanie umiejętności refleksyjnego słuchania i patrzenia;
 - rozwijanie muzykalności;
 - rozwijanie wrażliwości muzycznej.
2. Wyposażenie uczniów w podstawowe umiejętności muzyczne.
3. Wdrożenie uczniów do aktywnego uczestnictwa w kulturze.
4. Wpływ poprzez sztukę na obyczaje i kulturę uczniów.

Treści nauczania

Dział I - Percepcja muzyki

• Gatunki i formy muzyczne

Muzyka operowa

- George Bizet – Aria Toreadora z opery *Carmen*,
- George Bizet – Habanera z opery *Carmen*,
- Franciszek Suppe – Uwertuta do operetki *Lekka kawaleria*,
- Piotr Czajkowski – *Polonez* z opery *Eugeniusz Oniegin*,
- Stanisław Moniuszko – *Polonez* z opery *Hrabina*

Balet i suita orkiestralna

- Aram Czaczaturian – *Taniec dziewcząt* z baletu *Gajane*,
- Aram Czaczaturian – *Lezginka* z baletu *Gajane*,
- Feliks Mendelssohn – *Marsz weselny* ze suity *Sen nocy letniej*,
- Dawid Milhaud – *Brasileira* ze suity *Scaramouche*

Miniatura instrumentalna

- Victor Monti – *Czardasz*,
- Johann Strauss – *Marsz Radetzkiego*,
- Jenő Hubay – *Heyre Kati*,
- Franciszek Schubert – *Marsz wojskowy*,
- Ignacy Jan Paderewski – *Menuet G-dur*,
- Fryderyk Chopin – *Mazurek D-dur*,
- Fryderyk Chopin – *Mazurek g-moll*,
- George Gershwin – *But not for me*

Miniatura wokalna

- Franciszek Schubert – *Ave Maria*,
- Franciszek Schubert – *Serenada*

Tańce w muzyce artystycznej

- tango: Isaac Albeniz – *Tango*
- samba: Dawid Milhaud – *Brasileira* z suity *Scaramouche*
- tarantela: Gioacchino Rossini – *La danza*
- habanera: George Bizet – *Habanera* z opery *Carmen*
- polonez: Stanisław Moniuszko – *Polonez* z opery *Hrabina*,
Piotr Czajkowski – *Polonez* z opery *Eugeniusz Oniegin*
- czardasz: Victor Monti – *Czardasz*,

- Jenö Hubay – *Heyre Kati*
- lezginka: Aram Czaczaturian – z baletu *Gajane*
- menuet: Ignacy Jan Paderewski – Menuet G-dur
- kujawiak: Fryderyk Chopin – Mazurek D-dur,
Fryderyk Chopin – Mazurek g-moll
- tańce ludów
- wschodnich: Aram Czaczaturian – *Taniec dziewcząt* z baletu *Gajane*,
- swing: George Gershwin – *But not for me*

- **Elementy dzieła muzycznego:**

- Melodia i jej środki wykonania;
- Rytm i metrum;
- Tempo;
- Dynamika;
- Barwa dźwięku i kolorystyka brzmienia;
- Harmonia i faktura;
- Budowa formalna utworów muzycznych;
- Style muzyczne i inspiracje stylistyczne.

- **Aparat wykonawczy muzyki wokalne, instrumentalnej i wokально-instrumentalnej**

Rodzaje głosów wokalnych

- tenor: George Bizet – Aria Toreadora z opery *Carmen*,
Gioacchino Rossini – Tarantela *La danza*
- sopran: George Bizet – Habanera z opery *Carmen*

Solista instrumentalny

- skrzypce: Jenö Hubay – *Heyre Kati*
- fortepian: Isaac Albeniz – Tango,
Fryderyk Chopin – Mazurek D-dur,
Fryderyk Chopin – Mazurek g-moll

Orkiestra symfoniczna

- Johann Straus – *Marsz Radetzkiego*,
- Franciszek Suppe – Uwertura do operetki *Lekka kawaleria*,
- Feliks Mendelssohn – *Marsz weselny* ze suity *Sen nocy letniej*

Orkiestra kameralna

- Franciszek Schubert – *Serenada*,
- Franciszek Schubert – *Ave Maria*.

Dział II - Śpiew i gra na instrumentach

ŚPIEW

- Śpiewanie metodą relatywną za pomocą zaisu nutowego ćwiczeń wokalnych opartych na słuchanych utworach oraz nauczanych piosenkach;
- Śpiewanie ze słuchu lub za pomocą zapisu nutowego następujących piosenek:
 - Michał Zieliński - *Serce w plecaku*,
 - Włodzimierz Korcz - *Żeby Polska była Polską*,
 - Mel. hiszpańska - *Jakże wybrać się do Ciebie*,
 - Zbigniew Ciecchan - *Zaproś wędrowca*,
 - Czesław Niemen - *Sen o Warszawie*,
 - Jacek Kaczmarski - *Mury*,
 - Mel. irlandzka - *Nasza tratwa*,
 - Romuald Lipko - *Takie tango*,
 - Seweryn Krajewski - *Ciągle pada*,
 - Seweryn Krajewski - *Remedium*;
- Śpiewanie ćwiczeń:
 - oddechowych,
 - rozszerzających skalę głosu,
 - z zastosowaniem zmian tempa, dynamiki, artykulacji,
 - uczących frazowania,
 - harmonicznym dwugłosowym;
- Śpiewanie gam i trójdźwięków triady harmonicznym wykonywanych piosenek;
- Rozpoznawanie i wykonywanie rytmów słuchanych utworów;
- Wyjaśnianie znaków pisowni muzycznych pojawiających się w zapisie nutowym oraz schematach budowy formalnej;
- Śpiewanie piosenek z taktowaniem na 2, 3 i 4;
- Śpiewanie własnych propozycji stosowania poznanych środków wyrazu artystycznego (tempo, dynamika, artykulacja).

GRA NA INSTRUMENTACH (alternatywnie)

- Granie melodii piosenek na wybranych instrumentach;
- Granie ćwiczeń wokalnych do słuchanych utworów i nauczanych piosenek;

- **Akompaniowanie do piosenek;**
- **Granie gam i trójdźwięków występujących w wykonywanych utworach;**
- **Wykonywanie rytmów tańców słuchanych utworów i nauczanie piosenek.**

Procedury osiągnięcia celów kształcenia i wychowania

Realizując program, można wykorzystywać różne sposoby kierowania procesem nauczania - uczenia się, uwzględniając możliwości modyfikacji w zależności od sytuacji dydaktycznej i indywidualizacji pracy z uczniem zdolnym oraz uczniem mającym trudności w nauce.

Mogą to być następujące metody:

- planowanie, organizowanie i ocenianie własnej nauki;
- samodzielne lub grupowe przygotowywanie przez uczniów niektórych tematów lekcyjnych;
- stosowanie zdobytej wiedzy w praktyce;
- rozwiązywanie problemów w sposób twórczy;
- poznawanie utworów muzycznych podczas koncertów i nagrań;
- efektywna współpraca ucznia w zespołach np. udział w zespołach muzycznych;
- poszukiwanie, porządkowanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł dotyczących kompozytorów, utworów muzycznych, nagrań, impresji artystycznych, konkursów i przeglądów muzycznych;
- przygotowanie do publicznych wystąpień poprzez prezentowanie osiągnięć artystycznych uczniów na terenie szkoły lub środowiska;
- zbieranie i dokumentowanie zdobytej wiedzy, osiągnięć artystycznych w postaci kronik, artykułów w prasie, gazetek, nagrań muzycznych.

Opis założonych osiągnięć uczniów.

W wyniku nauczania muzyki na zajęciach artystycznych uczeń powinien:

- śpiewać lub grać (przede wszystkim w grupie) ze słuchu lub przy pomocy nut poprawnie intonacyjnie, z właściwym podparciem oddechowym, właściwą postawą śpiewaczą i zalecaną w zapisie nutowym interpretacją:
 - wybrane tematy z literatury muzycznej (21),
 - fragmenty piosenek (10);
 - piosenki (10 piosenek z podręcznika);
- opisać zapis nutowy wybranych śpiewanych piosenek;
- wyjaśnić znaczenie symboli muzycznych zapisu nutowego i skrótów notacji muzycznej;
- rozpoznać nazwy literowe i solmizacyjne nut na pięciolinii w obrębie oktawy razkresłej i dwukresłej;
- wskazać powtórzenia, podobieństwa i różnice w słuchanych utworach;
- rozpoznać i omówić rytmy tańców w słuchanych utworach;
- dokonać analizy porównawczej elementów muzyki w słuchanych utworach muzycznych
- rozpoznać rodzaj zespołu wykonującego słuchany utwór i wymienić głosy lub instrumenty;
- wykorzystać źródła informacji o muzyce;
- korzystać z muzycznych programów komputerowych;
- na podstawie słuchanych fragmentów rozpoznać następujące utwory:
 - George Bizet – Aria Toreadora z opery *Carmen*,
 - Dawid Milhaud – *Brasileira* (samba) ze suity *Scaramouche*,
 - Victor Monti – *Czardasz*,
 - Isaac Albeniz – Tango,
 - Gioacchino Rossini – Tarantela *La danza*,
 - Johann Strauss (ojciec) – *Marsz Radetzkiego*,
 - Jenő Hubay – *Heyre Kati*,
 - Franciszek Schubert – *Serenada*,
 - Franciszek Suppe – Uwertura do operetki *Lekka kawaleria*,
 - Franciszek Schubert – *Ave Maria*,
 - George Bizet – Habanera z opery *Carmen*,
 - Aram Chaczaturian – *Taniec dziewcząt* z baletu *Gajane*,
 - Franciszek Schubert – *Marsz wojskowy* D-dur op. 51 nr 1,

- Piotr Czajkowski – *Polonez* z opery *Eugeniusz Oniegin*,
 - Aram Chaczaturian – *Lezginka* z baletu *Gajane*,
 - Ignacy Jan Paderewski – Menuet G-dur,
 - Stanisław Moniuszko – *Polonez* z opery *Hrabina*,
 - Fryderyk Chopin – *Mazurek g-moll* op. 24 nr 1,
 - Feliks Mendelssohn – *Marsz weselny* ze suity *Sen nocy letniej*,
 - Fryderyk Chopin – *Mazurek D-dur* op. 33 nr 2
- dokonać interpretacji utworów muzycznych;
 - scharakteryzować estetykę utworu i jego wykonanie.

Propozycje kryteriów oceny i metod sprawdzania osiągnięć ucznia

1. Propozycje oceny uczniów w zakresie realizacji celów wychowawczych powinny dotyczyć:

- czynnego uczestniczenia w zajęciach;
- wykazywania pozytywnej motywacji do przedmiotu;
- umiejętności samodzielnego wykonywania zadań;
- mobilizowanie kolegów do aktywności;
- integrowania, systematyzowania i konstruowania zadań.

Ocenie z muzyki mogą podlegać postawy, umiejętności i wiedza.

2. W zakresie postaw możemy oceniać:

- a) słuchanie muzyki;
- b) wykonywanie muzyki.

3. W zakresie umiejętności oceniamy:

- a) umiejętność śpiewu;
- b) umiejętność gry na instrumentach;
- c) umiejętność odczytywania zapisu nutowego.

4. W zakresie wiedzy oceniamy:

- a) wiedzę z dziedziny kultury muzycznej;
- b) znajomość podstawowych zasad muzyki.

Ad. 2a:

Ocena z dziedziny percepcji utworów muzycznych może dotyczyć następujących kryteriów:

- rozpoznawanie dzieła muzycznego;
- rozpoznawanie charakterystycznych cech dzieła muzycznego (struktury czy konstrukcji);
- znajomości literatury muzycznej w powiązaniu z wiedzą dotyczącą epoki, stylu, kompozytora;
- szczególnym zainteresowaniem się określonym dziełem wyrażające się w chęci jego powtórnego wysłuchania.

Ad. 2b:

Ocena z dziedziny wykonywania muzyki może dotyczyć:

- aktywności;
- pomysłowości.

Ad. 3a:

Umiejętność śpiewu można oceniać według następujących kryteriów:

- czystość intonacji;
- poprawność rytmiczną;
- muzyczne wykonanie piosenki (dynamika, tempo, artykulacja);
- przekazywanie treści emocjonalnych.

Ad. 3b:

Umiejętność gry na instrumentach można oceniać według następujących kryteriów:

- sprawność techniczną;
- muzyczność wykonania partii instrumentalnej;
- prawidłowe wykonanie dźwięków w skali, czy trudniejszych całych utworów (w przypadku gry na flecie prostym).

Ad. 3c:

Umiejętność odczytywania zapisu nutowego można oceniać następująco:

- czytanie rytmu (np. samodzielne odczytanie tematu rytmicznego, partii instrumentalnej, rytmu piosenki);
- czytanie na instrumencie melodii opartych na dźwiękach o zróżnicowanej wysokości;
- czytanie zapisu nutowego głosem (należy stosować ostrożnie ze względu na trudność. Bez specjalnego odpytywania).

Ad. 4a:

Ocena z dziedziny kultury muzycznej może dotyczyć:

- pogłębianie znajomości dzieł muzycznych, stylów, wykonawców;
- samodzielnego przygotowania materiałów bibliograficznych do lekcji;
- dokonywania wyborów nagrań;
- opracowania wystąpienia na temat aktualnie przerabiany na lekcji.

Ad. 4b:

Ocenianie wiadomości z zasad muzyki powinno się dokonywać wyłącznie w związku z działalnością muzyczną bez której ta działalność nie mogłaby zaistnieć.

Założenia dydaktyczno-wychowawcze

Program zakłada, że głównymi celami nauczania muzyki na zajęciach artystycznych w gimnazjum są:

- przygotowanie ucznia do świadomego korzystania z dorobku światowej i rodzimej kultury muzycznej: uczęszczanie na koncerty,
- słuchanie muzyki w mediach i z nośników oraz aktywne uczestniczenie w życiu muzycznym,
- śpiew poprzez:
 - naukę ćwiczeń wokalnych metodą relatywną,
 - naukę piosenek,
- gra na instrumentach (alternatywnie do wyboru przez ucznia).

Cele edukacyjne i materiał nauczania skonstruowany został w oparciu o wybór znanych utworów literatury muzycznej oraz wybrane piosenki o różnych walorach:

- patriotycznych,
- ludowych innych narodów,
- religijnych,
- tanecznych,
- turystycznych.

Poprzez wnikanie w strukturę i warstwy dzieł muzycznych uczniowie rozwijają umiejętność świadomego odbioru muzyki, jej opisywania, oceniania i wartościowania.

Zgodnie z zapisem w Nowej Podstawie Programowej formy aktywności muzycznej powinny być dostosowane do możliwości oraz zainteresowań uczniów i realizowania przede wszystkim w zespole.

Wychowawczym aspektem nauki słuchania muzyki jest rozbudzanie twórczej postawy uczniów, wpływanie na ich obyczaje i kulturę.